

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē ayōdhyākāṇḍē

॥ aṣṭaṣaṣṭitamah sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ aṣṭaṣaṣṭitamah sargaḥ ॥

vasiṣṭhasyājñayā pañcānāṃ dūtānāmayōdhyātaḥ
kēkayadēśasya rājagrḥē nagarē gamanam

tēṣāṃ tad vacanaṃ śrutvā
vasiṣṭhaḥ pratyuvāca ha |
mitrāmātyajanān sarvān
brāhmaṇāṃstānidaṃ vacaḥ || 2.68.1 ||

yadasau mātulakulē
dattarājyaḥ paraṃ sukhī |
bharatō vasati bhrātrā
śatrughnēna mudānvitaḥ || 2.68.2 ||

tacchīghraṃ javanā dūtā
gacchantu tvaritaṃ hayaiḥ |
ānētum bhrātarau vīrau
kiṃ samīkṣāmahē vayam || 2.68.3 ||

gacchantviti tataḥ sarvē
vasiṣṭhaṃ vākyamabruvan |

tēṣāṃ tad vacanaṃ śrutvā
vasiṣṭhō vākyamabravīt || 2.68.4 ||

ēhi siddhārtha vijaya
jayantāsōkanandana |
śrūyatāmitikartavyaṃ
sarvānēva bravīmi vaḥ || 2.68.5 ||

puram rājagṛham gatvā
śīghram śīghrajavairhayaiḥ |
tyaktaśōkairidaṃ vācyah
śāsanād bharatō mama || 2.68.6 ||

purōhitastvāṃ kuśalam
prāha sarvē ca mantriṇaḥ |
tvaramāṇaśca niryāhi
kṛtyamātyayikaṃ tvayā || 2.68.7 ||

mā cāsmāi prōṣitaṃ rāmaṃ
mā cāsmāi pitaraṃ mṛtam |
bhavantaḥ śaṃsiṣurgatvā
rāghavāṇāmitaḥ kṣayam || 2.68.8 ||

kauśēyāni ca vastrāṇi
bhūṣaṇāni varāṇi ca |
kṣipramādāya rājñaśca
bharatasya ca gacchata || 2.68.9 ||

dattapathyaśanā dūtā
jagmuḥ svaṃ svaṃ nivēśanam |

kēkayāṃstē gamiṣyantō

hayānāruhya sammatān || 2.68.10 ||

tataḥ prāsthānikaṃ kṛtvā

kāryaśēṣamanantaram |

vasiṣṭhēnābhyanujñātā

dūtāḥ santvaritaṃ yayuḥ || 2.68.11 ||

nyantēnāparatālasya

pralambasyōttaraṃ prati |

niṣēvamāṇāstē jagmu -

rnadiṃ madhyēna mālinīm || 2.68.12 ||

tē hāstinapurē gaṅgāṃ

tīrtvā pratyaṅmukhā yayuḥ |

pāñcāladēśamāsādya

madhyēna kurujāṅgalam || 2.68.13 ||

sarāṃsi ca suphullāni

nadiśca vimalōdakāḥ |

nirīkṣamāṇājagmustē

dūtāḥ kāryavaśād drutam || 2.68.14 ||

tē prasannōdakāṃ divyāṃ

nānāvihagasēvitām |

upātijagmurvēgēna

śaradaṇḍāṃ jalākulām || 2.68.15 ||

nikūlavṛkṣamāsādya

divyaṃ satyōpayācanam |

abhigamyābhivādyam taṃ

kuliṅgāṃ prāviśan purīm || 2.68.16 ||

abhikālam tataḥ prāpya

tējō'bhibhavanāccyutāḥ |

pitṛpaitāmahim puṇyāṃ

tērurikṣumatim nadīm || 2.68.17 ||

avēkṣyāñjalipānāṃśca

brāhmaṇān vēdapāragān |

yayurmadhyēna bāhlikān

sudāmānaṃ ca parvatam || 2.68.18 ||

viṣṇōḥ padaṃ prēkṣyamāṇā

vipāsāṃ cāpi śālmalīm |

nadīrvāpītaṭākāni

palvalāni sarāṃsi ca || 2.68.19 ||

paśyantō vividhāṃścāpi

siṃhān vyāghrān mṛgān dvipān |

yayuḥ pathātimahatā

śāśanaṃ bharturīpsavaḥ || 2.68.20 ||

tē śrāntavāhanā dūtā

vikṛṣṭēna satā pathā |

gīrivrajaṃ puravaraṃ

śīghramāsēdurañjasā || 2.68.21 ||

bhartuḥ priyārtham kularakṣaṇārtham

bhartuśca vaṃśasya parigrahārtham |

ahēḍamānāstvarayā sma dūtā

rātryāṃ tu tē tatpuramēva yātāḥ || 2.68.22 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvye
ayōdhyākāṇḍē aṣṭaṣaṣṭitamaha sargaḥ ||